

СКОРИНГ-МОДЕЛІ ТА ІНШІ МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ КРЕДИТНИМ РИЗИКОМ

Анотація. Розглянуто скоринг як інструмент управління кредитним ризиком банків, його основні характеристики та механізм реалізації. Проаналізовано застосування інших методів управління кредитним ризиком на основі діяльності ПАТ "Банк "Фінанси та Кредит".

Аннотация. Рассмотрен скоринг как инструмент управления кредитными рисками банков, его основные характеристики и механизм реализации. Проанализированы другие методы управления кредитным риском на основании деятельности ЧАО "Банк "Финансы и Кредит".

Annotation. The article describes scoring as a tool for managing credit risks of banks, its main characteristics and the implementation mechanism. Other methods of credit risk management were analysed on the basis of PJSC Bank "Finance and Credit".

Ключові слова: кредит, кредитний ризик, кредитоспроможність, скоринг-системи, управління ризиком.

За останні роки в Україні спостерігається зростання обсягів кредитування, а особливо кредитування фізичних осіб. Така тенденція безсумнівно є позитивною для економіки країни, проте несе неминуче збільшення кредитних ризиків.

У такій ситуації особливо актуальним постає питання якісного управління ризиками, що виникають. Ефективне управління стає одним із найважливіших факторів підвищення конкурентоспроможності банку. Для того, щоб видати кредит, банку, перш за все, необхідно оцінити кредитоспроможність клієнта, тобто наявність у позичальника (контрагента банку) передумов для проведення кредитної операції і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки [1].

Питанням визначення кредитоспроможності позичальника займався багато науковців, серед яких: Ліцванова І. Л., Юрченко Є. Г., Литвинова С. О., Берегова Г. І., Старинська А. В. Зазначені вчені у своїх дослідженнях досить повно розкрили сутність популярних способів визначення кредитоспроможності та дали власну оцінку доцільності та ефективності використання кожного з них. Відповідно до цього одним із найменш ефективних способів було визнано використання скорингової системи.

Метою статті є аналіз сутності скорингових систем, визначення аспектів застосування та ефективності їх використання у діяльності банку, а також аналіз інших методів управління кредитним ризиком на основі діяльності ПАТ "Банк "Фінанси та Кредит".

Скоринг – це система оцінки позичальника, його платоспроможності та добросовісності. Вона ґрунтується на кількості балів, які клієнт набрав під час анкетування. Своєю появою скоринг зобов'язаний Сполученим Штатам Америки, де він виник у 50-х роках минулого століття [2]. В основі скорингових систем полягає припущення, котре заключається в тому, що клієнти, які мають схожі соціальний статус та показники, поведуть себе однаково. Виходячи з цього, будується статистична або математична модель, яка на основі наявної в банку кредитної історії дає можливість зробити певні висновки щодо повернення кредиту повною мірою та у зазначений термін.

Сутність скорингової моделі полягає в тому, що якщо певним соціальним характеристикам клієнта (стать, вік, місце проживання, посада, тривалість роботи в одному місці тощо) присвоїти певну питому вагу, то кожного нового клієнта на основі його анкети можна зарахувати до певної групи, що визначає ступінь уваги та довіри з боку банку [3]. Група, до якої слід віднести клієнта, визначається шляхом нарахування певної суми балів за кожну його характеристику. Далі шляхом аналізу банк має можливість виявити саме той набір характеристик та факторів, котрий більше інших впливає на підвищення ризику неповернення кредиту.

Основною метою скорингових систем є те, що вони дають банку змогу самостійно визначити економічні, фінансові та інші фактори, котрі дають можливість відділити "погані" кредити від "хороших" шляхом аналізу достатньої кількості позичальників. Досить важливим є те, що не існує універсальних критеріїв оцінки кредитоспроможності, кожен банк обирає певні параметри та їх значення самостійно, за основу при цьому беручи власний досвід роботи.

Як і будь-яка скорингова система має свої переваги та недоліки. До переваг можна віднести такі фактори: висока оперативність процесу оцінки кредитоспроможності; об'єктивність у прийнятті рішення; безперервний розвиток системи; гнучкість, що дозволяє змінювати систему відповідно до ринкових умов та враховуючи політику банку; висока достовірність отриманих результатів, що спричинено наявністю обширних статистичних даних; зниження трудових витрат банку. Оскільки система є досить оперативною, вона здобула велику популярність у наш час та часто використовується у процесі експрес-кредитування. Використання даної системи дає банку можливість ставити досить невисокі відсотки, оскільки вона успішно знижує ризик неповернення кредиту.

Серед основних недоліків можна виділити те, що існує можливість неправильної класифікації позичальника через внесення клієнтом неправильних даних або недостатність інформації. Також система не враховує вплив

негативних макро- та мікроекономічних факторів, що можуть вплинути на ризик неповернення кредиту. Проте цей недолік досить легко усунути шляхом перегляду системи не рідше ніж, наприклад, раз на пів року.

Впровадження у банку скорингових систем є досить складною та дорогою процедурою, проте, незважаючи на це, використання даних систем повинне оптимізувати кредитний портфель банку, оскільки приведе до зростання обсягів кредитування шляхом значного зменшення частки "проблемних" кредитів та, відповідно, зменшення ризику їх неповернення.

Проаналізувавши кредитну діяльність ПАТ "Банк "Фінанси та кредит", можна дійти висновку, що пріоритетним завданням банку є саме впровадження та розробка скорингових систем для аналізу кредитоспроможності позичальника.

Важливим інструментом управління кредитним ризиком у ПАТ "Банк "Фінанси та Кредит" є система внутрішніх кредитних рейтингів. Вона становить класифікацію позичальників банку за розміром кредитного ризику в аспекті таких груп, як сектори економіки, галузі економіки. Загальною оцінкою ймовірності реалізації ризику виступає кредитний рейтинг, який розглядається в якості індикатора ймовірності дефолту. На базі рейтингів формуються ліміти кредитних вкладень банку для відповідних груп позичальників. Головним завданням з управління кредитним ризиком банку є створення ефективної системи класифікації кредитів (тобто скорингових систем). Вони повинні містити достатню кількість критеріїв для чіткого визначення рівня ризиковості кожного кредиту та якості позичальника, враховуючи відповідні вимоги "Базель II".

ПАТ "Банк "Фінанси та Кредит" формує диверсифікований кредитний портфель із низьким рівнем ризиків. Вимога наявності диверсифікованого кредитного портфеля з низьким рівнем ризиків та достатнього рівня прибутковості, скоригованого на ризики, розповсюджується як на рівень головного офісу, так і на кожний структурний підрозділ. Досягнення цього відбувається за рахунок регіональної та галузевої диференціації як клієнтів, так і видів бізнесу з метою уникнення підвищеного рівня концентрації ризиків.

Організація управління кредитним ризиком у межах кредитного процесу забезпечується за рахунок обміну інформацією його учасниками на постійній основі.

Також досить важливим інструментом управління кредитним ризиком ПАТ "Банк "Фінанси та Кредит" є лімітування обсягів вкладень. Воно впливає на всю кредитну політику банку і є предметом особливої відповідальності ризик-менеджменту. Лімітуванню підлягають як об'єми активних операцій, так і конкретні клієнти. Лімітування, як метод управління кредитним ризиком, полягає у встановленні максимально допустимих розмірів наданих позик, що дозволяє обмежити ризик.

З метою обмеження кредитного ризику встановлюється система лімітів, яка включає в себе ліміти трьох типів: ліміти індивідуального кредитного ризику, ліміти портфельного кредитного ризику, ліміти відповідних повноважень.

Положення про делегування повноважень і лімітів відповідальності під час кредитування суб'єктів господарювання в системі банку визначає порядок та регламентує роботу регіональних підрозділів банку у процесі проведення активних операцій, посилює відповідальність посадових осіб за прийняття рішень щодо кредитування, підвищує ефективність роботи структурних підрозділів банку у ході кредитування.

Таким чином, управління кредитним ризиком у банку можна визначити як певним чином організований вплив суб'єкта управління (співробітники, що здійснюють діяльність з виявлення ризику, оцінки рівня ризику, вибору стратегії діяльності в умовах ризику, застосування способів зниження ступеня ризику, керівний персонал) на об'єкт управління (ризик, діяльність персоналу банку, зайнятого в процесі управління безпосередньо ризиком) із метою зниження негативних наслідків дії ризиків на економічну діяльність банку.

Управління кредитним ризиком є досить актуальним питанням. Саме тому дана тема має шляхи подальшого розвитку. Наприклад, аналіз систем управління ризиком у сучасних умовах, а також адаптація вже існуючих систем та розробка нових, враховуючи політичну та економічну ситуацію в Україні.

Наук. керівн. Голофасва І. П.

Література: 1. Офіційне інтернет-представництво Національного Банку України. – Режим доступу: http://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=123417. – Назва з екрану. 2. Офіційний сайт StatSoftRussia. – Режим доступу: <http://www.statsoft.ru/solutions/tasks/scoring/>. – Назва з екрану. 3. Использование скоринговой модели при управлении кредитным риском [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.moluch.ru/archive/59/8343/>. – Название с экрана.